

Terör Örgütlerinin Finansal Sistemi Kullanımı ve Terörle Mücadelede Finans Uzmanlığının Önemi

Prof. Dr.Seyfettin Ünal*
Dr. Mehmet Özgür Altun

Öz

Terörle mücadelede, terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemi giderek daha fazla anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, finansal araçların terörizmin finansmanında nasıl kullanıldığı ele alınarak, buna karşı mücadelede finans uzmanlığının önemi araştırılmıştır. Bu amaçla, konu hakkında bilgi ve tecrübe sahibi uzman ve akademisyenlere uygulanan yarı yapısal mülakat yöntemiyle elde edilen veriler, betimsel sistematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, terörle mücadelede, terörizmin finansmanı ile mücadelenin hayati bir öneme sahip olduğu net bir biçimde ortaya konmaktadır. Yanısıra, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin, terör örgütlerine fon transferinde yeni alternatifler sunarken buna karşı sarfedilen çabaları zorlaştırdığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, mücadelenin multidisipliner bir yapı içinde yürütülmesi gerektiği, bu kapsamda finans uzmanlığının büyük öneme sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Terörizmin Finansmanı, Finansal Uzmanlık.

JEL Sınıflaması: F52, F55, H56.

The Terrorist Use of Financial System and the Importance of Financial Expertise In Combatting Terrorism

Abstract

It has been well aware that fighting terrorist financing is important in combatting terrorism. In this context, this study highlights the terrorist use of financial system and investigates the importance of financial expertise in fight against terrorist financing. For this purpose, a semi-structured interview method is conducted to 15 experts and academicians. The findings are evaluated by the application of descriptive and systematic analysis approach. The results suggest that advances in information technologies provide terrorists with alternative financing methods, which hinders the fight against terrorism. Consequently, the findings reveal the importance of multidisciplinary system and the necessity of financial expertise.

Keywords: Terror, Terrorism, Financing of Terrorism, Financial Expertise.

JEL Classification: F52, F55, H56.

1. Giriş

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, toplumsal hayatın birçok alanında olduğu gibi finansal piyasalarda da birtakım yenilikler meydana getirmiştir. Söz konusu yenilikler, ticari hayata ve finans sektörüne hız, kolaylık ve düşük maliyet gibi avantajlar sunmakla birlikte; aynı zamanda gerek çeşitli suç örgütleri, gerekse terör örgütleri açısından cazip araç ve yöntemler ortaya çıkarmıştır. Terör örgütleri açısından, finansal kaynaklar hayati önem taşımaktadır. Yasal ve yasal olmayan yöntemlerle finansman sağlayan terör örgütleri, elde ettiği fonları çeşitli yöntemlerle transfer edebilmekte; böylece eylemlerini ve örgütsel varlıklarını devam ettirebilmektedir. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra önem kazanan terörizmin finansmanı ile mücadele konusu, terörle mücadele sürecine yeni bir anlayış

* Dumlupınar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi.

sunmuş; mücadelenin yönünü, teröristlerin elimine edilmesinden, terör örgütlerinin finansal kaynaklarının yok edilmesine çevirmiştir. Terör örgütlerinin eylemlerini icra etmek ve varlıklarını sürdürmek için ihtiyaç duydukları finansmanı elde etme yöntemleri ve bunları istenen yere istenen zamanda ulaştırmak için yürüttükleri fon transfer faaliyetlerinin takibi neticesinde, terörizmin yok edilmesine veya etkilerinin minimize edilmesine katkı sağlayacak sonuçlara ulaşılacaktır.

Geçmişten bu yana terörle mücadelede, bir takım strateji ve politikalar geliştirilmesine rağmen, terörizmin finansmanı ile mücadele konusu bilhassa 11 Eylül saldırılarından sonra daha farklı bir boyut kazanmıştır. Son dönemde ülkeler, bir yandan ulusal düzenlemelerini ve uygulamalarını gözden geçirirken; diğer yandan da çabalarını uluslararası alanda işbirliği ve koordinasyonun geliştirilmesine yöneltmiştir. Bu kapsamda OECD bünyesinde faaliyet gösteren Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force-FATF) terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması ile mücadelelerinde katkı sağlamak amacıyla, ülkelere bir dizi tavsiyeler sunmuştur. Bu anlamda, Mali Eylem Görev Gücü terör örgütlerinin, yasal veya yasadışı yöntemlerle finansman temin etme yöntemleri ve elde ettikleri fonları hangi araçlarla transfer ettikleri gibi konularda tipolojiler sunmakta; terörizmin finansmanı ile mücadele edenlerin proaktif bir şekilde önlemler almalarına katkı sağlamaktadır.

Terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli bir yer tutan finansal istihbarat konusu, muhasebe ve finans alanlarının yansıya; belli ölçüde, ticari hayatın işleyişi, hukuk, güvenlik ve istihbarat gibi alanlardaki bilgileri de gerekli kılmaktadır. Ayrıca, konuyla ilişkili uzmanlıklar konusunda ise, analitik düşünce ve proaktif yaklaşım gibi yeteneklere ihtiyaç duyulmaktadır. Finansal istihbarat birimlerinin multi-disipliner bir yapıda, ulusal ve uluslararası işbirliği ve koordinasyon içinde faaliyetlerini yürütmesi, terörizmin finansmanı ile mücadelede başarılı sonuçlara ulaşılmasına önemli derecede katkı sağlayabilecektir. Diğer taraftan, ihtiyaç duyulan çok yönlü yeteneklere sahip yetişmiş uzmanların ilgili birimlerdeki istihdamının hâlihazırda bir hayli yetersiz olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, bu açığı gidermeye dönük çabaların artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, terörizmin, faaliyetlerini finanse etmek için hangi finansal araçları ne şekilde kullandığını ortaya koyup; bunlara karşı mücadele etmek için ihtiyaç duyulan finans uzmanlığının önemini tespit etmeye yönelik olarak yürütülmüştür. Bu amaçla, terörle mücadelede bilgi ve tecrübe sahibi uzman ve akademisyen şahıslara uygulanan yarı biçimsel mülakat yöntemiyle elde edilen veriler, betimsel sistematik analiz yöntemiyle incelenmektedir. Çalışmanın özellikle akademik anlamdaki araştırmaların bir hayli kısıtlı ve henüz oluşmakta olduğu bu alandaki literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. İzleyen bölümlerde terörizmin finansmanına değinildikten sonra, terörizmin finansmanında finansal sistem ve araçların kullanımına yer verilmektedir. Araştırma yönteminin yer aldığı bölümün ardından, araştırma bulguları sunulmakta olup; elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuç ve değerlendirmelerle çalışma sonlanmaktadır.

2. Terörizmin Finansmanı

21. Yüzyıl'da terör örgütleri, âdetâ bir işletme gibi faaliyet gösteren, finansal varlıklara ihtiyaç duyan, bunun için çeşitli kaynaklar oluşturan ve elindeki fonu modern teknoloji imkânlarını kullanarak gerektiğinde uluslararası alanda aktarabilen yapılar haline gelmiştir (De Dardel, 2003: 8). Bu yönüyle, ulusal ve uluslararası barış ve güvenliğin önde gelen tehditleri arasına yerleşen terörizme karşı, etkin bir şekilde mücadele edebilmek için, klasik önlemler ve uygulamalar yanında, terörizmin finansmanı ile mücadele konularına da ağırlık verilmesi önem arz etmektedir (Aykın ve Gümüşay, 2008, 341).

İnternet teknolojilerinin gelişmesiyle ortaya çıkan yenilikler, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı dâhil çeşitli suçların işlenmesinde araç olarak kullanılır hale gelmiştir

(Irwin vd., 2014: 50). Teröristlerin izole bir ortamda varlıklarını sürdürdüklerini iddia etmek yanlış olacaktır. Bunlar, ekonomik sisteme entegre olan ve fon sağlama yöntemlerini aktif bir şekilde kullanan yapılardır (Ridley ve Alexander, 2012, 52). Söz konusu kullanımların önlenmesine yönelik olarak yasal alanda yapılacak düzenlemelerde; terörizmin finansmanındaki süreçlerin, dinamiklerin ve ilişkilerin üzerine odaklanması ve bu doğrultuda adımların atılması daha faydalı olacaktır. Finansal sistemin kendisi suçları caydırıcı bir yapı hedeflemelidir. Merkez Bankaları ve Finansal İstihbarat Birimlerinin bu konuda öncü kurumlar olarak işlev üstlenmesi beklenmektedir. Örneğin, elektronik fon transferleri yasal işlemlerin performansını teşvik ederken, yasal olmayan faaliyetlerin hedeflere ulaşmasını engelleyecek yollar bulmaya gayret gösterebilecektir (Merlonghi, 2010, s. 210-211).

Her organizasyon gibi, terör örgütleri de idame edebilmek için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Örgütsel giderler yanında, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi için de finansal kaynak bulmaları bir zorunluluk olarak kendini göstermektedir. Bu kaynakların elde edilmesi kadar, kullanımı, değerlendirilmesi, mobilizasyonu gibi yönetimini içeren konular, örgütün varlığı ve sürekliliği ile yakından ilgilidir. Bu yüzden, terör örgütlerinin finans sorumluları da, örgütün önde gelen şahısları arasında yer almaktadır. Zaman içinde terör örgütlerinin finansal kaynaklarının yönetilmesi ile ilgili ihtiyaç, örgütler içinde özel yapıların oluşmasına yol açmıştır (Jonsson ve Cornell, 2007, s.71).

Terör örgütleri, olduklarından daha güçlü görünüm sağlamak, sesini geniş halk kitlelerine duyurabilmek için çeşitli eylemler yapma, bu eylemlerin propagandasını yapma veya örgüte sürekli olarak yeni eleman kazandırma gibi faaliyetleri yürütmeye çalışırken bunlar için gerekli olan finansal destekleri ve kaynaklarını gizlemeye çalışmaktadır (Newman ve Clarke, 2009: 25). Genel olarak terör örgütlerinin amaçlarının finansal kazanç sağlamak olmadığı, ancak terörist eylemi gerçekleştirmek için finansmana ihtiyaç duydukları dikkate alındığında terörizmin finansmanının önlenmesinin de önemi ortaya çıkacaktır. Terör örgütlerinin diğer suç örgütlerinden temel farkı, güttükleri amaçta kendini göstermektedir; zira geleneksel suç örgütleri gelir elde etmeyi esas amaç olarak güderken, terör örgütlerinin ideolojilerini gerçekleştirmek ve faaliyetlerinin devamını sağlamak için gelir elde etmeyi bir araç olarak kullanmakta oldukları görülmektedir. Bu doğrultuda, terör örgütleri, yasadışı kaynaklardan elde edilen fonların yanı sıra yasal yollardan elde edilen kaynaklarla da finanse edilebilmektedir (<http://www.masak.gov.tr/tr/content/terorun-finansmani-niteligi/70>, 2013).

Terör örgütlerinin ihtiyaç duyduğu finansman, çeşitli kaynaklardan gelmektedir. Bu fonlar, terör eylemleri yanında başka masraflar için de gereklidir. Terör örgütleri, planladıkları ve gerçekleştirdikleri eylemler ve örgütün genel giderlerini karşılamak için çeşitli yasal ve yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri, farklı yöntemlerle şehirler veya ülkeler arasında, kişiler veya hesaplar arasında dolaşıma tabi tutabilmektedir (Altunok ve Yenil, 2009, 139). Terör örgütü üyelerinin veya destekçilerinin, resmi olmayan finans sistemlerini kullanmalarından dolayı, bu kaynakların hareketlerinin izlenmesinde güçlük çekilmektedir (Clunan, 2006: 570). Aşağıdaki tabloda terör örgütlerinin başlıca finans temin kaynakları, bunu çeşitli araçlarla transfer etme yöntemleri ve bu fonların kullanıldığı alanlar özetlenmektedir:

Tablo 1. Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları, İhtiyaçları ve Transfer Yöntemleri

Finansman İhtiyacı	Kaynaklar	Transfer Yöntemi
- Örgütsel giderler - Saldırıları - Siyasi destek sağlama - Kendini zenginleştirme	- Devletlerin aktif destekleri - Suç faaliyetleri - Diaspora ve sempatizanlar - Dernek ve Vakıfların suistimali - Yardım fonlarının suistimali - Yasal İşletmeler	- Klasik bankacılık - Alternatif transfer yöntemleri - İnternet bankacılığı - Fiziki transfer

Kaynak: Trouw (2010: 26)

3. Terörizmin Finansmanı Kapsamında Finansal Sistem Ve Araçların Kullanılması

Terörizmin finansmanı açısından fon elde etmek kadar, bu fonların terör örgütü üyelerine ulaştırılması da son derece öneme sahip bir husustur (Aydın ve Sözmen, 2009: 49). Terör örgütlerine finansal destek sağlayanlar, fonların kaynağını veya fonun terör amacıyla kullanılmasını gizlemek için yaptıkları işlemleri, kayıt dışında tutarak veya yasal bir görünüm kazandırarak, olduğundan farklı bir şekilde göstermektedir (Demirtaş, 2011,s.2).

Terör örgütleri, elde ettikleri finansal varlıkları, finansal sistem içinde koruyabilmek ve kullanabilmek amacıyla bazı yöntemlere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu yöntemler, finansal sistem içinde gerçekleşen sermaye hareketleri kapsamında olabildiği gibi, terör örgütlerinin kimliklerini gizleyebilecek türde kendilerine özgü farklı şekillerde de olabilmektedir. Bu itibarla, terör örgütlerinin kullandıkları fon transfer yöntemleri ve ellerindeki kaynakları finansal sisteme kazandırmak için sıklıkla başvurdukları suç gelirlerini aklamaya ilişkin genel bilgiler, bu kısmın temel konusunu teşkil etmektedir. Daha düşük maliyetli olması, yüklü miktarda nakdin hızlı bir şekilde transferi gibi saiklerle finansal sistem üzerinden fon aktarımı, terörizmin finansmanı için elverişli bir yöntem oluşturmaktadır. Ancak bu yöntemin, terör örgütleri açısından bazı sakıncaları bulunmaktadır. Bu sakıncaların en başında, bu transfer işleminin kayıt altında olması yer almaktadır. Böylece, fon transferinin terör örgütü ile ilişkilendirilmesi durumunda gönderici ve alıcı hesaplarına ait her türlü bilginin takibine yol açabilmektedir.

Teknolojik gelişmeye paralel olarak iletişim ve ulaşım imkânlarının artması sonucunda küresel ticarete, ülkeler arasındaki fon transferinin aksatılmadan yapılabilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunu sağlamaya yönelik olarak, başta bankalar olmak üzere finansal sistemin bileşenleri de faaliyetlerinin alanını bir hayli genişletmektedir. Finansal kurumlar, yüksek hacimli işlemlerin hızlı ve etkin bir şekilde yürütülebilmesine ayak uydurmak için çeşitli uygulamalara başvurmaktadır. Finansal sistemdeki hızlı gelişmeler sayesinde dünyanın her yerine kolaylıkla fon transfer edilebilmesi, diğer suç örgütlerinin yanı sıra terör örgütlerinin de bu alandan yararlanması sonucunu doğurmaktadır (Aydın ve Sözmen, 2009, s.52).

Uluslararası alanda faaliyet gösteren bankalar, terör örgütlerinin faaliyetlerini yürütmekte kullanabildikleri bir sistemi oluşturmaktadır. Bir bankanın farklı ülkelerde faaliyet gösterebilmesinin başlıca 3 yöntemi bulunmaktadır. Bunlar, şube açma, muhabir bankacılık ve katılım bankacılığı sistemleridir. Bankaların faaliyet gösterecekleri ülkede şube açmaları sıklıkla başvuru olan yöntemdir. Bu sistem, günümüzün internet teknolojisiyle de birleşince, bir müşterinin herhangi bir ülkedeki hesabını bütün dünyadan yönetebilmesine imkân tanımaktadır. Muhabir Bankacılık, bir ülkede faaliyet gösteren bir bankanın, şubesinin bulunmadığı başka bir ülkede faaliyet yürütebilmek için o ülkedeki bir bankayı kullanabilmesi sistemidir. İslam Bankacılığı olarak da adlandırılan Katılım Bankacılığı'nda, normal bankacılık sistemi gibi çalışılmakta; ancak, yapılan işlemlerde faiz uygulanmamaktadır. Terör örgütleri bu bankalarda açtıkları hesaplarla bağış toplayabilmekte, kurdukları dernekler ve vakıflar aracılığıyla bu fonları değerlendirebilmektedir. Ayrıca, bankaların internet siteleri aracılığıyla sayısız hesap açılması, döviz alınıp satılması ve fon transferlerinin gerçekleştirilmesi, terör örgütlerinin bankacılık sistemini kullandığı önemli alanlardandır (Altunok ve Yenal, 2009, s.162-164).

Bankacılık sektöründe günlük yaşamı kolaylaştıran internet bankacılığı, ön ödemeli kartlar, seyahat çekleri, ATM ve kredi kartları gibi imkânlar, terörizmin finansmanında kullanılan başlıca araçlar arasına girmiştir (Aydın ve Sözmen, 2009, s.54). Bankacılık yanında, fon transferine imkân tanıyan kurumlar arasında WebMoney, Paypal, Western Union, MoneyGram gibi nispeten daha az bilgilerin kayıt altında bulunduğu sistemler de bulunmaktadır. Bu tür sistemlerde, müşterinin kimlik bilgilerinin kayıt altına alınmasını ifade eden “müşterinin tanınması ilkesi” istenen seviyede işlememektedir. Ayrıca, aracı kuruluşlar,

kredi birlikleri, tasarruf ve kredi kurumları da elektronik transfer hizmeti sunan diğer mali kuruluşlar arasındadır (Yıldırım, 2013, s.47). Sanal paranın kötüye kullanımı iki nedenden dolayı finansal suç aracı olarak kullanılabilir (Yazıcı, 1999, s.104):

a) İşlemler izlenememektedir: Yüz yüze işlem gerçekleşmesinin nispeten az olması, anonimite sağlaması, bankalar açısından müşterinin tanınmasını zorlaştırması, kişiler arası doğrudan transferler yapılması gibi imkânı sunması özellikleri ile sanal para, terör örgütleri açısından da cazip bir finansal araç haline gelebilmektedir.

b) İşlemler son derece mobil bir biçimde gerçekleşmektedir: Sanal para, dünyanın herhangi bir yerinden başka bir yerine anında fon akışının gerçekleşmesini sağlayabilmektedir.

Bahsi geçen sistemlerin ortaya çıkmasındaki temel amaç gerek ulusal gerek uluslararası fon transferine yardımcı olmaktır. Ticari hayatın daha hızlı ve etkin işlemesi açısından fayda sağlayacak bu tür araçlar, kötü niyetli kimseler tarafından da yasadışı faaliyetlerde kullanılabilir. Terör örgütleri, ellerindeki fonların uluslararası hareketliliğini sağlamak için, kontrol ve takip mekanizmalarının daha zayıf olduğu off-shore finans kurumlarını da kullanabilmektedir. Ayrıca, bankacılık sistemi yanında, Gayri Resmi Değer Transferi olarak nitelendirilebilecek Informal Value Transfer (IVTs) yöntemi de teröristler tarafından yaygın olarak kullanılabilir. Bu yöntemde teröristler, vekil hesap sahipleri yoluyla varlık transferi gerçekleştirebilmektedir (Atik, 2009, s.310).

Terör örgütleri gerek fon sağlamak gerekse fon transfer etmek üzere, bilişim sistemlerinin sunduğu bütün imkânlardan küresel ölçekte yararlanmaya çalışmaktadır. Elektronik fon transferi ve bankalararası takas ödeme sisteminin yanısıra; e-cash, smart card (akıllı kart) uygulamaları, internet bankacılığı, cep telefonu ile ödeme sistemleri, ticari web sayfaları üzerinden ve internet aracılığıyla ödeme sistemlerinin kullanılması gibi çeşitli yöntemler de bilişim sistemleri içinde değerlendirilebilmektedir (Yıldırım, 2013, s. 49).

Cep telefonu ve internet ortamında yapılan ödeme sistemleri detaylı kimlik bilgisi gerektirmediği için, suç örgütlerinin para aklama ve transfer etmede başvurdukları önde gelen araçlar arasındadır. Ticari web sayfaları, bireylere yasal platformda elektronik ticaret yapma olanağı sağlayabilmektedir. Diğer taraftan bu ortam terör örgütleri için de özellikle müşteriden müşteriye aracılık yapan siteleri kullanarak, kayıt altına girmeden, hızlı ve dünyanın her yerinden yürütülebilen finansal işlem gerçekleştirme imkânı sunmaktadır. (Aydın ve Sözen, 2009, s.66-69).

4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın uygulamasında, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemleri arasında önemli yer tutan, görüşme yöntemi kullanılmaktadır. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı olarak, sınırları açıkça belirlenmiş bir başlangıçtan hareketle izlenen ve araştırma süresince değişmeyen belirli aşamalar bulunmamaktadır. Nitel araştırma yöntemleri, çalışma sürecindeki çeşitli aşamalar arasındaki karşılıklı etkileşimi, esnekliği ve ilişkiyi ön plana çıkarmaktadır. Bu yönüyle, başta ortaya çıkan desenin, araştırma süreci içinde karşılaşılan yeni durumlara ve bulgulara göre yeniden biçimlendirilmesine imkân tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s.50-55).

Kullanılan yarı yapılandırılmış mülakat uygulaması, araştırılan konu hakkında derinlemesine tahkikat yapılmasını sağlarken, konuya farklı bakış açısı getiren yeni boyutlar ve izler sunmaktadır. Açık uçlu araştırma soruları ile geliştirilen mülakat yöntemi, özellikle literatürün yetersiz olduğu durumlarda önemli avantajlar getirmekte ve araştırılan konunun daha ayrıntılı hale gelmesi konusunda önemli esneklik sağlamaktadır. Ayrıca bu yöntemin,

araştırmacıya keşfetme ve toplanan verilerden kurama ulaşma olanağı sunması tümevarımcı bir avantaj sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 1999, s.59-60). Zira açık uçlu sorular, katılımcıdan ek bilgiler alınmasına ve konu etrafındaki farklı konularda da bütünlük içeren bilgiler elde edilmesine imkân tanımaktadır (Alrahoomi, 2011, s.138). Araştırmada kullanılan sorular için Karasar'ın (2011, s.151) içerik geçerliliği ilkeleri kapsamında ve alan yazın incelemesi doğrultusunda, ihtiyaç duyulan alanlar tespit edilmiş ve gerek araştırma konusu etrafında gerekse de araştırma metodolojisinde uzman ve akademisyenlerin görüşlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmada, terörizm ve finansmanı ile mücadelede bilgi ve tecrübe sahibi olan 15 hedef katılımcı örneklem olarak seçilmiş; randevu alınmak suretiyle konu etrafında belirli çerçevede hazırlanan açık uçlu soruların, yüz yüze yöneltilmesiyle uygulanan yarı biçimsel mülakat yöntemi kullanılmıştır. Böylelikle, araştırılan konu hakkında katılımcının bilgi, görüş ve değerlendirmelerinin geniş çerçevede elde edilmesi imkânı bulunmuştur. Mülakatın uygulandığı katılımcılar, terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda kamu kurum ve kuruluşlarında yetkili ve uzmanlar yanında, bu konuda akademik kariyere sahip kimseler arasından seçilmiştir. Katılımcıların aktif olarak görevli olmasından dolayı, kurum ve kimliklerinin açıklanmasından kaçınılmıştır.

5. Araştırma Bulguları

Çalışma bulguları üç başlık altında sunulmakta olup; bunlar, terörle mücadelede terörizmin finansmanı ile mücadelenin yeri, terör örgütlerinin fon temini ve finansal sistemi kullanımı ve finans uzmanlığının finansal istihbarata katkısı şeklindedir.

5.1. Terörle Mücadelede Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Yeri

Terörle mücadelede terörizmin finansmanı ile mücadelenin, özellikle ABD'ye yönelik 11 Eylül saldırıları sonrasında önem kazandığı görülmektedir. Ancak, geleneksel yöntemlerin yeterli olup olmadığı, finansal konularda yapılacak mücadele yönteminin önemli olup olmadığı konusunda farklı alanlardan uzmanların görüşlerinin ne yönde olduğunu tespit etmek önem arz etmektedir. Farklı disiplinlerde olup terörizmle mücadelede tecrübe sahibi katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda, terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemli olduğu 13 kişi tarafından teyit edilmiştir. Bunlar arasında 10 katılımcı ise terörle mücadelenin en önemli konusu olarak terörizmin finansmanı ile mücadeleyi ele almıştır.

Terörizmin finansmanı ile mücadeleyi önemli olarak görmeyen 2 kişi, terörün finansal kaynak olmadan da pekâlâ yapılabileceğini, ancak terörizmin finansmanının boyutunun ne kadar fazla olursa, terörün işlenmesinin de o derece kolay ve büyük çaplı olacağını ifade etmişlerdir. Bu sebeple kısa vadede olmasa da, uzun dönemde terör örgütlerinin idamesinin önlenmesi için terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemli olabileceğini ifade etmişlerdir.

Aşağıda sunulduğu üzere bazı katılımcıların, cevaplarını detaylandırması sonucunda fikirlerini desteklemek için şu argümanları kullandıkları görülmüştür:

- Terör örgütlerinin finansmanı ile ilgili etkin bilgiye sahip olmak, örgütün yapılanmasını çözmemize yardımcı olduğu gibi, bu kanalların tıkanması, örgütün yaşamsal faaliyetlerinin de durmasına yol açabilecektir. Diğer taraftan, terör örgütlerinin gelir kaynaklarından birçoğu, marjinal getirisi yüksek, uyuşturucu ticareti, akaryakıt kaçakçılığı, insan kaçakçılığı gibi yasadışı faaliyetlerdir. Bu bakımdan, terörizmin finansmanı ile mücadele aynı zamanda yasadışı faaliyetlerin önüne geçilmesi açısından önem arz etmektedir (Katılımcı 3).

- Neredeyse her türlü terör eylemi için finansal kaynaklara ve bu kaynakların transferine ihtiyaç duyulmaktadır. Teröristlerin ve terör örgütlerinin söz konusu fonlara erişimi ve bu fonların aktarımına engel olduğu ölçüde terörle mücadeledeki başarı düzeyinin de artacağı değerlendirilmektedir (Katılımcı 5).
- Finansman, terör eylemleri yanında örgütün idamesini sağlamak açısından önem arz etmektedir. Böylece, bu kaynağın örgüte veya teröriste gitmesinin engellenmesi terörle mücadelenin en can alıcı yönü sayılabilecektir (Katılımcı 6).
- Maddi kaynaklar terör örgütleri için ne kadar önemliyse, terörün finansmanı ile mücadele de, terör ile mücadele kapsamında o kadar önemlidir. Özellikle kitle tipi örgütlenmeye sahip terör grupları üyelerinin iâşe, ibate, eğitim, maaş, vs. önemli finansal kaynaklara ihtiyacı vardır. Diğer taraftan, terörün finansmanı ile mücadele, hücre tipi örgütler için görece olarak daha az önemlidir. Terör örgütleri tek tip olmadığı için hepsini kapsayacak genel bir yöntem yoktur; her birini kendi özelinde değerlendirmek; her birine özel çalışmak gereklidir (Katılımcı 9).
- Terör örgütlerinin, ekonomik varlıkları dolayısıyla güçlenmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde eylem yapabilme ve etki edebilme derecesini artırmaktadır. Bu durum, terörle mücadelede terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemini ortaya koymaktadır. Terörle etkin bir şekilde mücadele için klasik tedbir ve uygulamaların yanında terör örgütlerinin finans kaynaklarının kurutulması gerektiği fikri de uluslararası alanda büyük ölçüde kabul görmeye başlamıştır. Bu doğrultuda, terör örgütlerine ait finansal kaynakların ve bunların akışının tespiti, izlenmesi ve dondurulması konusu, terör örgütlerinin yapısı ve faaliyetlerinin tespiti ve izlenmesi bakımından son derece önemlidir ve bu katkı her geçen gün daha da artmaktadır (Katılımcı 12).
- Terörizmin finansmanı ile mücadele aslında terörle mücadelenin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Bugün dünyada ses getiren eylemler gerçekleştiren terör örgütlerinin hepsinin arkasında büyük finans kaynakları olduğu görülmektedir. Örnek olarak IŞİD'in geniş bir coğrafyaya yayılıp büyük çapta eylemler veya çatışmalar gerçekleştirmesinin arkasında büyük petrol yataklarını ele geçirmiş olması gösterilmektedir. Aynı şekilde El-Kaide'nin öldürülen lideri Üsâme bin Ladin' in de çok zengin bir Suud ailesinden geldiği bilinmektedir. PKK'nın da tüm Avrupa'da faaliyet gösterebilmesinin en büyük kaynağının örgütün Türkiye-Irak-İran-Suriye bölgesinde gerçekleştirebildiği gelir getiren yasadışı faaliyetler olduğu bilinmektedir. Muhakkak ki örgütlerin bu kaynaklarının kesilmesi örgütlere tahmin edildiğinden çok daha büyük kayıplar verdirecektir (Katılımcı 13).

Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda terörizmin finansmanı ile mücadele, terör ile mücadelenin vazgeçilmez unsurunu oluşturmaktadır. Terör örgütü üyeleri veya destekçileri tarafından gerçekleştirilmesi planlanan finansal hareketler, bu tür örgütlerin eylem ve faaliyetleri hakkında güvenlik birimlerine önemli bilgiler vermektedir. Böylelikle, yapılması planlanan eylemlerin, henüz hazırlık aşamasındayken öğrenilmesi mümkün olabilmektedir. Terör örgütleri, çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Örgütün veya planlanan eylemlerin büyüklüğü, bu parasal ihtiyaçları artıracaktır. Paranın, kaynağından kullanıcısına ulaşana kadar geçecek süreç içinde teröristlerin faaliyetlerine odaklanması halinde, terör eylemi veya örgütü hakkında önemli bilgiler elde edilmiş olabilecektir. Ayrıca, teröristlerin ve destekçilerinin fon transfer yöntemlerinin tespiti ve bu tür faaliyetlerinin engellenmesi sonucunda örgütün imkân ve kabiliyetleri daraltılmış olacaktır. Zîrâ terör örgütlerinin finansman hareketlerinin izlenmesi, terör örgütünün planladığı saldırıların öngörülmesine veya saldırının gerçekleşmesi halinde failerin yakalanmasına yardımcı olacaktır.

Terörizmin finansmanı ile mücadelenin gerekliliğine dair başlıca üç sebep ortaya konabilmektedir. İlk olarak, teröristlerin fonlara ulaşımının kesilmesi, bunların ileride yapmayı planladıkları terör eylemlerinin önüne geçilmesine katkı sağlayacak ve böylece birçok can ve mal kurtarılmış olacaktır. İkincisi, terörizmin finansmanı ile mücadele, terör örgütlerinin varlıklarını devam ettirebilmek için ihtiyaç duydukları fonların kesilmesine yol açacaktır. Böylece terör örgütleri, örneğin yeni üye kazanamayacak, üyelerini eğitemeyecek veya bunlar için silah temin edemeyecektir. Üçüncü olarak, mali nitelikteki işlemlerin takip edilmesi yoluyla, terör örgütünün veya destekçileri arasındaki ağın ortaya çıkmasına yönelik istihbarat sağlanmış olacaktır. Bu istihbarat, bazen diğer istihbari faaliyetlerle elde edilmesi mümkün olmayan bilgilere ulaşılacaktır (Samy, 2006, s.3).

5.2. Terör Örgütlerinin Fon Temini ve Finansal Sistemi Kullanımı

Terör örgütlerinin yasal ve yasal olmayan yöntemlerle finans temin ettikleri ve bunu çeşitli finansal araçlarla uluslararası alanda hareket ettirdikleri bilinen hususlardandır (De Dardel, 2003: 8; <http://www.fsc.gov.im/aml/>, 2013). Sofistike teknolojik araçlardan faydalanan finansal sistemin gelişme göstermesiyle birlikte bu alan, terörizmin finansmanında özellikle de uluslararası fon hareketlerinde kullanılır hale gelmiştir. Katılımcıların bu konu kapsamında dile getirdikleri açıklayıcı hususlar şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Terör örgütlerinin niteliklerine, bunların gerçekleştirecekleri eylemlerin kapsamına ve eylemin coğrafi konumuna göre farklı fon transfer sistemlerinden yararlanıldığı görülmektedir;
- Terör örgütlerinin, başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere çeşitli yasadışı faaliyetlerden elde ettikleri fonları, suç gelirlerini aklama faaliyetleri ile finansal sisteme entegre etme konusunda zaman içinde uzmanlaştıkları saptanmaktadır;
- Terör örgütleri, ticari işletmeler ve dernekler gibi çeşitli yasal şirketler aracılığıyla da gelir elde etmektedir; bu araçlar gelir elde etmek yanında bu fonların uluslararası alanda aktarımında da kullanılabilmektedir;
- Ulusal çapta, nakit para taşınması yöntemleri sıklıkla görülmekle birlikte, uluslararası alanda, düşük miktardaki transferler bankacılık sistemi üzerinden, daha büyük çaptakiler ise Havala gibi alternatif fon transfer yöntemleri kullanılarak aktarılmaktadır;
- Sınırlar, hem lojistik, hem kaçakçılık faaliyetleri hem de fon transferi için özellikle seçilen alanlardandır;
- Terörizmin, finansal açıdan suç gelirlerinin aklanması ile ilgili olması, özellikle çek gibi ödeme araçları yoluyla gerçekleştirilen fon transferlerinde nama değil hamiline düzenlenen bir sistemin bulunması, ayrıca bu transferlerde şeffaflığın ve kimlik tespitinin bulunmaması, bu konuda mücadele edenleri zor durumda bırakmaktadır.

Fon temini ve transferinde kullanılan yöntemlere ilişkin elde edilen bilgiler doğrultusunda terör örgütü üyeleri veya destekçilerinin kullanabildikleri yöntemler şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Terör örgütlerinin fon temininde kamu kurumlarının, özellikle belediyelerin suistimal edildiği, kamu gelirlerinin, terör örgütüne kanallı edilebildiği görülebilmektedir (Katılımcı 1, 3, 11),
- Bankada işlem gerçekleştirecek terör örgütü üyeleri veya destekçilerin, banka görevlilerinin şüphesine mahal vermemek amacıyla, şivesi ve görünümü düzgün şahıslardan seçilebilmektedir (Katılımcı 5),

- Uluslararası alanda terörizmin finansmanında çeşitli fon transfer yöntemleri kullanılabilmeyle birlikte, Türkiye’de daha çok suç gelirlerini aklama faaliyetleri yaygındır (Katılımcı 4).
- ABD’li yetkililerin bile rahatsız olduğu ve rant lobisi denilen bir grubun, elindeki paranın finansal sisteme sorgusuz veya kimliksiz girişini sağlayıcı enstrümanların oluşmasını desteklediği ifade edilmektedir (Katılımcı 11).
- Bankalar yanında, PTT gibi banka benzeri hizmet veren kurumlar, döviz büroları, kuyumcular, Western Union, MoneyGram gibi kurumların kullanılması, internet sistemi kullanılarak para transferleri (örneğin, WebMoney, e-gold, UPT, Yandex Money, Google Money, eBay, PayPal gibi siteler, kumar, bahis veya oyun siteleri), sanal para, elektronik para sistemi olan BitCoins, ön ödemeli kartlar gibi araçlar suistimale açık olup bunların son zamanlarda yaygın olarak kullanıldığı da görülmektedir (Katılımcı 7).

Yazıcı (1999) tarafından, yıllar önce belirtilen, sanal paranın terörizmin finansmanında trend olabileceği öngörüsü, günümüz itibarıyla gerçekleştiğine şahit olunan bir duruma işaret etmektedir. Suç gelirlerini aklama faaliyeti içinde değer yüklemeli kartların kullanımını araştıran Marocco (2009) çalışmasında, finansal sistem tarafından ekonomik hayatı kolaylaştırmak üzere geliştirilen finansal bir aracın, illegal amaçlar için nasıl suistimal edildiği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı gibi suçlarla etkin ve verimli mücadele açısından finansal istihbaratın proaktif bir yapıda faaliyet yürütmesi gerekliliği düşüncesinden hareketle, terörle mücadele eden finans uzmanlarının, terör örgütlerinin veya destekleyenlerinin hangi tür enstrümanlarla fon transfer etmeye çalıştıkları yönünde ön değerlendirmelerde bulunmasına ihtiyaç bulunduğu anlaşılmaktadır. Günümüzün gelişen finansal araçlarının, terörizmin fon tedarikinde kullanılmasının önlenmesi amacıyla bu araçların takibi ve işleyişi üzerinde bazı düzenlemelerin yapılabileceğinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan, terörizmin finansmanı ile mücadelede proaktif davranılarak, yapılan tespitlere uygun tedbirler ve düzenlemeler geliştirilmesi önem arz etmektedir.

5.3. Finans Uzmanlığının Finansal İstihbarata Katkısı

Günümüzde suç kaynaklı gelirlerin aklanması ile mücadelede önde gelen meslek grupları arasında yer alan muhasebe uzmanlığı, adli muhasebecilik dalı ile aklama suçu alanında önemli mücadele görevi üstlenebilmektedir, zira aklama suçu ile doğrudan veya dolaylı yoldan ilişkisi olan tüm faaliyetler, finansal bilgilerin doğru bir şekilde ilgili taraflara sunulmasını engellemektedir (Toraman vd., 2009, s.19-20). Terörle mücadelede terörizmin finansmanı ile mücadelenin, terörizmin finansmanı ile mücadelede finansal istihbaratın, finansal istihbarat sürecinde finansal uzmanlığın önemli ve gerekli olduğu konusunda katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur. Katılımcılara göre finansal uzmanlığın, süreçlerin işleyişine kolaylık ve hız sağladığı görüşü hâkim olmuştur:

- Finans sektörünün çok değişken ve uzmanlık gerektiren bir alan olması nedeniyle mali istihbarat birimlerinin finans uzmanlarından yararlanması faydalı olacaktır (Katılımcı 15).
- Kolluk ve adli güçlerin finansal anlamda veriye ulaşmasında zorluk bulunmaktadır. Veri istendiğinde soruşturma açığa çıkabilecek, diğer taraftan veriye ulaşılsa dahi mali soruşturma yapacak yetkin ve yeterli kolluk personeli bulunmasında zorluk çekilecektir. Bu yüzden konu ile ilgili verileri analiz edebilecek ve bundan bir değerlendirme ortaya koyabilecek finans uzmanlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Bunların ise yetkinliğinin genişletilmesi gerekmektedir (Katılımcı 11).

- Finans ve muhasebe konularını bilmek çok büyük katkı sağlayacaktır (Katılımcı 5).
- Finans uzmanlığı, terörizmin finansmanı ile mücadelede etkin ve verimli faaliyet yürütülmesinde faydalı olmaktadır. Örneğin, finansal tabloların okunabilmesi ile finansal faaliyetler hakkında önemli ipuçları elde edilebilecektir (Katılımcı 6).
- Finans uzmanları yaptıkları çalışmalarla terörle mücadeleye önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Finans alanında uzman bu kişilere, terörizm ve terörle mücadele konusunda gerekli eğitimlerin verilmesi de önem arz etmektedir (Katılımcı 14).
- Finans uzmanlığı analitik zekâ, eğitim ve tecrübe ile bir arada olan bir yetenektir. Ticari hayat içinde finansal konulara hâkim olan şahıslar, bankacılık faaliyetinde çeşitli kademelerde görev alanlar, hatta piyasa kompedanı gibi gerektiğinde ticari hayatın meşru sınırları içinde mevzuat veya işleyişteki eksiklerden yararlanan insanların, terörizmin finansmanı ile mücadelede istihdam edilebilmesi esnekliğinin bulunması önem arz etmektedir. Okulda verilen eğitim finansal ve ticari piyasalardaki tecrübeyle daha iyi pekişecek; böylece terörle mücadele konusunda daha başarılı sonuçlara ulaşılabilir. Kurumların oryantasyon dönemlerinde verdikleri eğitimin de yeterli donanımı etkili bir şekilde sağlayamadığı görülmektedir. Maliye meslek yüksek okulu tarzı bir akademik yapıya ihtiyaç bulunmaktadır. Polis akademisi ve bankacılık okulları gibi yapıların artırılması gerekir. Muhasebe bilmeden finansal uzman adı kullanılmamalıdır (Katılımcı 11).

Bu görüşler doğrultusunda, finansal uzmanlığın, terörizmin finansmanı ile mücadelede gerekli ve önemli olduğu görülmekte, ayrıca bu konuda analitik zekâ, tecrübe gibi başka birikimlerle desteklenmesinin faydayı artırması beklenmektedir. Muhasebe ve finans konulu eğitimlerin suç gelirleri ile mücadele konularını da içerecek bir müfredata göre hazırlanmasının, terörizmin finansmanı ile mücadelede ihtiyaç duyulan bilgi birikimine büyük katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Terörizmin finansmanı ile mücadelede geliştirilecek sistemin aksiyona dönük istihbarat yapısının oluşturulması gerekmektedir (Simser, 2011, s.334). Finansal İstihbaratın gerekleri sıralanacak olduğunda, öncelikle bu konunun uzmanlarının nasıl niteliklere sahip olması gerektiği üzerinde durulmalıdır. Finansal istihbarat, çeşitli bilimlerin ve tecrübelerin yanı sıra kuvvetli öngörü ortaya koyabilecek nitelikte analitik ve stratejik zekâ sahibi şahıslara ihtiyaç duymaktadır. Finansal istihbaratın temelini oluşturan önde gelen bilimler arasında finans konuları ve örgüt yapılarını bir arada içeren işletme bilim dalı sayılabilecektir. Meslekî olarak finansal istihbarat birimlerinde çalışanların birçoğu da işletme ana bilim dalı mezunları veya bu alanda yüksek lisans eğitimi alanlar arasından seçilmektedir. Bu bilim dalındaki uzmanlığa ek olarak mali hukuk, güvenlik, sosyoloji, uluslararası ilişkiler gibi bilim dalları da sıralanabilecektir. Ses getirici terör eylemlerinin büyük bir hazırlık aşamasından geçmesi gerekmektedir. Bu süreçte, finansal faaliyetlerdeki hareketliliğin analizine önem verilmelidir. Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra dünya genelinde önem kazanan terörizmin finansmanı suçu ile mücadele kapsamında küresel çalışmalardan da anlaşılabileceği üzere, muhasebe meslek elemanlarının, suç gelirlerinin aklanmasının engellenmesine yönelik büyük sorumlulukları bulunmaktadır. Zira finansal anlamda komplike suçların önlenmesinde ve tespit edilmesinde, muhasebe meslek elemanları ile meslek kurumlarından yararlanılması, daha başarılı sonuçlara ulaştıracaktır (Abdioğlu, 2009, s.34-35).

Finansal istihbarat, mali tabloların analiz edilebilmesini, fon transferlerinin hangi yöntemlerle yapılabileceğinin öngörülmesini, sermaye hareketliliğinin nasıl ve ne yönde olduğunun değerlendirilmesini, kaçakçılığın hangi boyutlara ulaşabileceğinden paranın hangi yöntemlerle rahatça dolaştırılabileceğine kadar çeşitli değerlendirme bilgi ve deneyimleri barındırmaktadır. İstihbaratın, analizi de içeren bir süreç olmasından dolayı, bu işi yürütecek

şahısların, özellikle geniş veri setleri üzerinde çalışabilecek, kompleks problemleri çözebilecek ve gelecekteki olaylarla ilgili tahmin ve yerinde değerlendirme yapabilecek nitelikte olmaları gerekmektedir (Köseli, 2011, s.96). Suç gelirlerinin takibinin yapılması için gerekli olan muhasebe uzmanlığı; denetim, hukuk, sayısal yöntemler, finans, bilgisayar teknolojileri gibi alanlarda bilgi ve beceri sahibi olmayı gerektiren ve bunlarla birlikte hukuki nitelikte kanıt olarak kabul edilebilecek bilgi ve belgeleri toplayıp, bunları analiz etme ve değerlendirmeyi kapsayan bir disiplindir (Toraman vd., 2009, s.31).

Finansal istihbaratı yürütmekle görevli birimlerin temel fonksiyonları arasında, çeşitli veri kaynaklarından elde edilen bilgilerin toplanma merkezi olma, elde edilen verilerin analizini yürütme ve sonuçta, işlenmiş hale gelen bilginin dağıtımını sağlamak yer almaktadır (Maraşlı, 2009, s.31).

FATF 2006 raporunda, terörizmin finansmanında kullanılan çeşitli yöntemler üzerinde bazı hile göstergeleri belirtilmektedir. Örneğin, ticari işletmeler aracılığıyla yapılan faaliyetlerde şu durumlarda red-flag denebilecek işaretler olduğundan bahsedilebilir:

- Taşıma senedi ile fatura üzerinde belirtilen malların açıklamaları arasında bariz farkın bulunması,
- Taşıma senedi veya faturada belirtilen malların açıklamaları ile gerçekte taşınan mallar arasında bariz farkın bulunması,
- Ticarete konu malın faturadaki değeri ile makul piyasa değeri arasında bariz farkın bulunması,
- Ticareti yapılan malın türü veya miktarının, ithalatçı veya ihracatçının düzenli olarak gerçekleştirdikleri faaliyetlerden farklı olması,
- Ticarete konu malların, elektronik eşyalar gibi yükte hafif pahada ağır türde yoğun kâr getiren; ancak bugünkü değer hesaplamasında zorluk barındıran ve bu yönüyle suç gelirlerinin aklanmasında yüksek risk grubunda değerlendirilen ürünlerden oluşması,
- Göreli olarak düşük değerde malların taşınması için ihtiyaçtan fazla nakliye aracının kullanılması gibi ekonomik olarak anlamsız faaliyetlerin beyan edilmesi,
- Suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı faaliyetlerinde riskli değerlendirilen ülkeler ile ithalat/ihracat gerçekleştirilmesi,
- Herhangi ekonomik bir sebep olmaksızın, sevkiyatın farklı merkezler üzerinden gerçekleştirilmesi,
- Ticari faaliyetin özelliği ile uyumlu olmayan bir ödeme sisteminin kullanılması, örneğin yüksek risk içeren bir ülkeden ilk defa mal alımı sırasında yüklü miktarda peşin para ödenmesi gibi,
- Ticari faaliyete ilişkin ödemelerin veya nakit teslimlerinin, işlem ile görünürde hiçbir bağlantısı olmayan üçüncü taraflar aracılığıyla yapılması,
- Ticari faaliyette, tekrar tekrar değiştirilen veya genişletilen kredi mektuplarının bulunması,
- Ticari işlem sürecinde paravan veya tabela tabir edilebilecek şirketlerin yer alması.

FATF'in 28.02.2014 tarihinde yayımladığı raporda da belirtildiği üzere, teröristlerin finansal sistemden faydalandıklarına ilişkin ulaşılan yeterince bilgi bulunmaktadır. Bununla birlikte, terörün finansmanı ile mücadelede desteklerine ihtiyaç duyulan finansal kurumların katkılarını sağlamaya yönelik çabaların yetersiz kaldığı görülmektedir (<http://www.fatf->

gafi.org, 2008, s.5) (<http://www.fatf-gafi.org>, 2008, s.5). Bu bakımdan, bu konuda atılacak adımların ticari, siyasi, sosyal ve ekonomik gerçeklerle uyumlu olması önem arz etmektedir. Çeşitli şirketlerin yolsuzluk skandalları örneğinden hatırlanacağı üzere, muhasebe uzmanlarının görevlerini yaparken potansiyel hile ve diğer yasadışı faaliyetlerden haberdar olmamalarından dolayı meydana gelmektedir (Toraman vd., 2009, s. 32). Finansal tablolarda hile ile hatayı birbirinden ayıran en önemli fark, bunların kasten yapılıp yapılmadığı ile ilgili olup bunu tespit ederken muhasebe uzmanları ve denetçilerin proaktif adımlarla, hile göstergeleri geliştirerek kullanmaları önemlidir (Ata vd., 2006, s. 9). Aklama suçu ve terörün finansmanı ile mücadelede, profesyonel meslek mensuplarının desteğine yoğun bir şekilde ihtiyaç duyulmakta olup bu konuda “adli muhasebecilik” gibi yeni bir muhasebe alanını ortaya çıkarmıştır (Toraman, 2009, s.46). Benzer şekilde örneğin, bu mesleği yürütecek olanların, ABD Mali İstihbarat Birimi olan FinCen’in de uyguladığı, öğrencilikte staj veya finans alanında 1 yıllık iş tecrübesi gibi şartları yerine getirmesi önem arz etmektedir.

Suç gelirleriyle mücadelede öne çıkan yöntemlerden biri olarak suç gelirlerine el koymanın uygulamasında, bu gelirlerin finansal sisteme giriş aşamasında tespit edilmesi ve ele geçirilmesi en kolay yoldur. Madsen (2008), paranın takibi ve örgütlü suçların istihbarata dayalı denetimle yapılması gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu aşamada, muhasebe uzmanlığı önemli rol üstlenmektedir. Özellikle, kişiler ve kurumlar arasındaki ekonomik ve ticari anlaşmazlıklar, işletme çalışanlarının ve yöneticilerinin hileli davranışları, vb. durumlar sonucunda, finansal piyasalarda faaliyet gösteren diğer unsurlara verilen zararların önemli boyutlara gelmesi sonrasında adli muhasebecilik ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Adli muhasebecilik, finansal durumlara ilişkin hukuki sürecin çözümünde, muhasebe, denetim ve hukuk ile ilgili çeşitli kavram, ilke, teori, standart ve tekniklerin araştırmacı bir yaklaşımla uygulanmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda, finansal veriler üzerinde, red-flag/kırmızı bayrak olarak nitelenen hile göstergelerini kullanarak, suça ilişkin sonuçlar elde etmekte denetim mekanizmasına yardımcı olmaktadır. Böylece, standart kayıtların ön yüzündeki sayısal verilere odaklanmanın ötesinde, bunların arkasındaki dünyanın sorgulanması amaçlanmaktadır (Abdioğlu, 2009, s.53-54).

6. Sonuç ve Değerlendirme

Geçmişten bu yana terörizmle mücadelede, bir takım strateji ve politikalar geliştirilmesine rağmen, terörizmin finansmanı ile mücadele konusu bilhassa 11 Eylül saldırılarından sonra daha farklı bir boyut kazanmıştır. Terörist örgütlere karşı mücadele, güvenlikle ilgili kurumların özellikle kolluk güçleri kullanarak, genellikle de eylemin gerçekleştirilme aşamasında teröristlerin bertaraf edilmesi yoluyla yürütülebildiği gibi, terörizmi kökünden ortadan kaldıracak tedbirler alınması için siyasi, ekonomik ve sosyal birtakım adımların atılması yönünde politikalar geliştirilmesi ile ortaya çıkabilecektir. Her iki durumda da terörü veya terörizmi besleyen etmenlerin ortadan kaldırılması yolunda, bunların can damarını oluşturan desteklerin, beslendikleri kaynakların, kullandıkları yöntemlerin ortadan kaldırılmasına yönelmek önem arz etmektedir. Zira günümüzün terör örgütleri, tüm dünyadan para ve silah sağlayabilen, örgüte eleman temin edebilen, eğitim verebilen, bölgesel veya küresel çapta tehdit edebilen yapılar haline gelmiştir. Finans temini ve bunu kullanmaktaki süreç, terör örgütlerinin vazgeçilmez faaliyetlerini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, terörizmin finansmanı ile mücadele, terörizmle mücadelenin en etkili yöntemlerindendir (Çakmak ve Altunok, 2009, s.2). Bununla birlikte, internet teknolojilerinin gelişmesiyle ortaya çıkan yenilikler, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı dâhil çeşitli suçların işlenmesinde araç olarak kullanılır hale gelmiştir.

Terörizmin finansal araçları kullanımı ve bununla mücadele noktasında finans uzmanlığının önemini ortaya koymaya yönelik yürütülen bu çalışmada, terörizmle mücadelede bilgi ve tecrübe sahibi uzman ve akademisyenlere yarı biçimsel mülakat yöntemi uygulanarak elde edilen veriler, betimsel sistematik analiz yöntemiyle incelenmektedir.

Araştırmaya katılan, uzman ve akademisyenlerden elde edilen verilere göre, terörizmin finansmanı ile yürütülen mücadelenin, ulusal ve uluslararası alanda vazgeçilmez nitelikte bir faaliyet olduğunun kabul gördüğü tespit edilmiştir. Gerek bölgesel gerek uluslararası gerekse de küresel nitelikte faaliyet gösteren terör örgütleri ile mücadelede, örgüt üyelerinin elimine edilmesinden ziyade, bu örgütlerin fon kaynaklarının ve finansal faaliyetlerinin sona erdirilmesine yönelik çabalar, daha etkili sonuçlara ulaşmak için büyük önem arz etmektedir. Terörizmle mücadele özellikle, 11 Eylül 2001 saldırılarına kadar teröristlerle mücadele olarak ele alınmıştır, ancak bu terör eylemlerinden sonra ise bu mücadelede önemli ve daha faydalı olanın terör örgütlerinin finansal kaynakları ile mücadele olduğu anlaşılmıştır. Maddi kaynaklara ve bunların istenilen yer ve zamanda bulunmasına ihtiyaç duyan terör örgütlerinin, fon yönetimi konusunda uzmanlaşmaya çalıştıkları ifade edilebilecektir. Bu durum, finansal istihbarat birimlerinin, güvenlik güçlerine ve adli kurumlara sunacakları katkılarının da değerini ortaya çıkarmaktadır. Terör örgütlerine destek sağlayanların önüne geçilmesinin yanı sıra terörist örgütlerin finansal karar ve faaliyet mekanizmalarının zayıflatılması, bu yapıların sona erdirilmesi için önemli fayda sağlayacaktır. Köksoy'un (2010, s.62) belirttiği gibi finansal sistem içinde, bütün alternatif sistemleri de kapsayan önleyici düzenlemeler oluşturmak, diğer bastırıcı önlemlerin uygulanmasından ve etkin hale getirilmesinden daha kolay ve uygun olacaktır. Bu doğrultuda, terörle mücadelede stratejisi içinde terörizmin finansmanı ile mücadelede finansal istihbaratın rolü, ön plana çıkan strateji içinde yer almaktadır. Ancak, halen terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda eksiklikler bulunmakla birlikte sürecin gelişme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Ülkelerin, terörizm ile mücadele konusunda eşgüdüm, koordinasyon ve işbirliği içinde faaliyet yürütmesi gerekmektedir. Ancak, ülkelerin ve uluslararası kuruluşların, terörizmin tanımı konusunda mutabık kalamamaları nedeniyle, etkin mücadelenin sektöre uğradığı değerlendirilmektedir. Terörizmin tanımında ortak anlayış olmamasının altında yatan sebepler arasında, çeşitli saiklerle, bir ülkenin terörist olarak kabul ettiğini, diğer ülkenin özgürlük savaşçısı olarak kabul etmesi gerçeği yer almaktadır. Evrensel hukuk ilkeleri ve genel geçer toplumsal kurallar ışığında, ayrıca terörizmin unsurları ve özellikleri dikkate alınarak, uluslararası bir tanım geliştirilmesi bir gereklilikten öte, esasında bir zorunluluk haline gelmiştir. Zira terörizme karşı etkin ve başarılı mücadele edilmesi, her ülke açısından uzun dönemde mutlak fayda doğurucu niteliktedir. Bu yüzden kısa dönemli siyasi, ekonomik, vb. çıkarlar, ülkelerin gerekli adımları atmalarına engel teşkil etmemelidir.

Çoğu mali suçla mücadelenin yanı sıra, özellikle terörizmin finansmanı ile mücadelede de finansal istihbaratın hayati öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Finansal istihbarat faaliyetini yürütecek çalışanların muhasebe, finansal tablolar, fon akış sistemleri gibi malî konular yanında, ilgili hukuk, güvenlik ve istihbarat konuları, ayrıca çalışmaya katkı sağlayabilecek nitelikteki bilgisayar programları hakkında tam bilgiye sahip olacak şekilde yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bahse konu bireylerin yetiştirilmesine okul döneminde başlanması daha faydalı sonuçlar doğuracaktır. Uluslararası alanda çeşitli üniversitelerde "Forensic Accounting" veya "Diploma in Anti Money Laundering" gibi programlar yer almaktadır. Bu süreçte, analitik zekâ sahibi çalışanlar ve gerekli hallerde özel sektörde faaliyet gösteren tecrübeli şahıslardan da faydalanılmasının daha etkili sonuçlar meydana getireceği düşünülmektedir. Finans uzmanlarının istihbarat nosyonuna, istihbarat uzmanlarının da finansal konulara yüzeysel de olsa vakıf olmalarının, terörizmle mücadelede başarıyı artıracacağı; aksi takdirde birbirinden kopuk yapıların, mücadele etkinliğinin düşmesine sebep olacağı ifade edilebilir.

Türkiye'de finansal istihbaratın içinin tam olarak doldurulamadığı; kamunun, özellikle de bu konu etrafında teşekkül etmiş güvenlik birimlerinin, finansal piyasalardaki gelişmelere adapte olmakta, organize suç örgütleri ve terör örgütlerinin gerisinde kaldıkları yönünde tespitler bulunmaktadır. MASAK başta olmak üzere terörizmin finansmanı ile mücadele eden kurumların, mevcut potansiyeli ile iyi çalışmakta oldukları, terörizmin finansmanı ile

mücadelenin önemi konusunda genel anlayışın olumlu yönde olduğu, ancak uygulamada daha somut adımların atılmasının faydalı olacağı görüşleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda, finansal istihbarat alanında çalışanların niceliğinin ve niteliğinin artırılması ile daha başarılı sonuçlar elde edilebilecektir. Terörizmin finansmanı ile mücadele dâhil mali suçlara karşı nitelikli insanların yetiştirilmesi, multi-disipliner bir yapı içinde gerekli hallerde esnek istihdam politikası yürütülmesi ile daha başarılı sonuçların elde edileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca, mücadele edenlerin, terör örgütlerinin eylemlerini bir adım geriden takip eden değil, bunların en az bir adım sonrasını öngörme ve buna göre önlem alma kabiliyeti içinde hareket etmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Türkiye'nin terörizmle mücadelesi eski zamanlara dayanmakla birlikte birçok terör örgütünün uluslararası alanda faaliyetlerini yürütürken Türkiye'yi bir güzergâh olarak kullanmaya çalıştıkları da bilinmektedir. Türkiye'nin, terörle mücadele konusunda, elindeki tecrübe ve birikimleriyle, diğer ülkelerin düzenlemelerine ve uygulamalarında, örnek alabilecekleri bir başarı örneği olması imkân dâhilindedir. Türkiye, çağdaş toplum kültürüne sahip, evrensel değerlere saygılı ve demokratik yapısıyla dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Türkiye, doğu ile batı, kuzey ile güney arasında coğrafi bir köprü olmanın yanında, çeşitli kültürler ve toplumlar arasında bir bağ işlevini de üstlenmektedir. Bu yönüyle, başka alanlarda olduğu gibi terörizmin finansmanına karşı mücadelede de rol model ülke olmaya adaydır. Bu bağlamda, terörizmin finansmanı ve diğer mali suçlarla mücadele kapsamında, finansal istihbarat konusunda muhasebe ve finans uzmanlığının daha fazla geliştirilmesine yönelik mesleki ve akademik eğitimlerin ve uygulamaların artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Abdioğlu, H. (2009). Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesinde Muhasebe Meslek Elemanlarının Roller ve Sorumlulukları. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 9(28), 33-56.
- Alahoomi, J. (2011). *The Policing of Money Laundering: The Role of Dubai Police*. Doktora Tezi, Northumbria University, New Castle.
- Altunok, T. ve Yenal, S. (2009). Terörizmin Finansmanında Finans Kaynaklarının Aktarımı ve Kullanımı. *Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi içinde*, Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), Barış Platin Kitabevi, Ankara, 139-169.
- Ata, H. A, Uğurlu, M. ve Altun, M. Ö. (2006). Sample Implementation on Fraud Risk Factors in Financial Statements. 1. *International Congress on Accounting&Fraud Examination*, 02 Haziran 2006, İstanbul, 9-18.
- Atik, S. (2009). Terör Ekonomisi. *Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi içinde*, Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), Barış Platin Kitabevi, Ankara, 293-322.
- Aykın, H, Gümüşay, H. K. (2008). Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele. *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı içinde*, Süleyman Aydın (Ed.), Adalet Yayınevi, Ankara, 341-416.
- Aydın, S. ve Sözmen, K. (2009). *Terörün Finansmanı*. Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayınları, (12), Ankara.
- Bağcı, M. (2011). *Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Mali Suçların Ülkemizdeki Ekonomik Boyutu*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Çakmak, H. ve Altunok, T. (2009). *Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi*. Barış Platin Kitabevi, Ankara.
- Clunan, Anne L. (2006). The Fight Against Terrorist Financing. *Political Science Quarterly*, 121(4), 569-596.
- De Dardel, J-J. (2003). Combating the Financing of Terrorism within the EAPC/PFP Framework. *CISP Proceedings, Swiss EAPC/PfP Workshop on Combating the Financing of Terrorism*, 27-28 Kasım 2003, 7-9.
- Demirtaş, İ. (2011). *FATF Üyesi Bazı Ülke Mali İstihbarat Birimlerinin Yapısı, Fonksiyonları ve MASAK ile Mukayesesi*. Mali Suçları Araştırma Kurulu Yayın No: 21, Ankara.
- <http://www.fatf-gafi.org>, (30.12.2013).
- <http://www.fsc.gov.im/aml/>, (30.12.2013).
- <http://www.masak.gov.tr/tr/content/terorun-finansmani-niteligi/70>, (09.11.2013).
- Irwin, A. S.M., Slay, Jill, C, Kim-Kwang R. and Lui, L. (2014). Money Laundering And Terrorism Financing In Virtual Environments: A Feasibility Study. *Journal of Money Laundering Control*, 17(1), pp.50-75.
- Jonnson, M. and Cornell, S. (2007). Countering Terrorist Financing. *Georgetown Journal of International Affairs*, 8(1),.69-78.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.*, Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.
- Köksoy, İ. (2010). *Terörizmin Finansmanı ile Mücadelede Mali Sistem ile Önleyici Tedbir ve Düzenlemelerin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı, Ankara.
- Köseli, M. (2011). *İstihbarat Temel Hususlar ve Güncel Konular*. Ankara: Adalet.
- Madsen, F. G. (2008). *International Monetary Flows of Non-Declared Origin*. Doktora Tezi, University of Cambridge, İngiltere.
- Maraşlı, S. (2009). *Karapara Aklamayla Mücadelede Mali İstihbarat Birimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Ankara.

- Marocco, E. L. (2009). *Watching Shadows: The Voluntary Regulation of Stored Value Cards*. Yüksek Lisans Tezi, University of Toronto, Kanada.
- Merlonghi, G. (2010). Fighting Financial Crime in The Age Of Electronic Money: Opportunities and Limitations. *Journal of Money Laundering Control*, 13(3), 202-214.
- Newman, G. R. and Clarke, Ronald V. (2009). *Understanding Global Terrorism, Terrorism: A Global Perspective*. Mustafa Özgüler, Ali Özdoğan, A. Sait Yayla, Ekrem Muş ve Halim İltaş (Ed.), The Turkish Institute for Security and Democracy (TISD), Washington, 23-36.
- Ridley, Nicholas and Alexander, D. C. (2012). Combating Terrorist Financing In The First Decade Of The Twenty-First Century. *Journal of Money Laundering Control*, 15(1), 38-57.
- Samy, Y. (2006). Terrorism Financing and Financial System Vulnerabilities: Issues and Challenges. Integrated Threat Assessment Centre (ITAC) Series, No:2006-3, <http://www.itac.gc.ca/pblctns/pdf/2006-3-eng.pdf>, (21.03.2014).
- Simser, J. (2011). Terrorism Financing and the Threat to Financial Institutions. *Journal of Money Laundering Control*, 14(4), 334-345.
- Toraman, C, Abdioğlu, H. ve İşgüden, B. (2009). Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği ve Uygulamaları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 1 (1), 17-55.
- Trouw, H. J. (2010). *Developments in Terrorism Financing and Dutch Government Policy*. Yüksek Lisans Tezi, University of Twente, Enschede.
- Yazıcı, A. (1999). *Sanal Para Uygulama Ortamları ve Etkileri*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, İktisat.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara Seçkin.
- Yıldırım, Z. (2013). *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*. , Ankara: Adalet.